

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№5

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2025

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Elektron nashr. 1725 sahifa.

E'lon qilishga 2025-yil 1-mayda ruxsat etildi.

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalendarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldix'o'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golischeva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

- Salimov Okil Umrzokovich**, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjavevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhmatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Khusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridakhon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

“Zavur kollektor suvlarining kimyoviy tarkibi tahlili va ularni tozalash zarurati (Qoraqalpog‘iston Respublikasi misolida)”.....	20
Kungiratbay Sharipov, Ma‘ruf Nurmanov	
Forming demand and stimulating sales in Uzbekistan.....	26
Musayeva Shoira Azimovna	
Членство в ВТО как драйвер развития: взгляд Узбекистана через призму опыта Вьетнама и Казахстана.....	30
Ж.Я.Нуриллаев	
Mamlakatimizda tizimli ahamiyatga molik banklarni aniqlash tartibi va ularning bank tizimi moliyaviy barqarorligiga ta’siri tahlili.....	37
Xolmamatov Farhodjon Kubaevich	
O‘zbekiston respublikasida aholi bandligini ta’minlashdagi dolzarb masalalar	44
Ibragimov Elmurod Gulboynor o‘g‘li	
O‘zbekiston respublikasida elektr energiyasi ta’minoti hajmini yalpi ichki mahsulot hajmiga ta’sirini ekonometrik tahlil qilish.....	48
Fayziyev Rabim Alikulovich	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida tijorat banklarining xizmat turlarini takomillashtirish amaliyoti	60
Umurzoqova Adiba Ochilovna	
Qishloq xo‘jaligi kooperativi boshqaruv tizimida buxgalteriya hisobini tashkil qilishning o‘ziga xos xususiyatlari	67
Abduraxmanov Ramazon Abdullayevich	
O‘zbekistonda qishloq xo‘jaligi mahsulotlari umumiy hajmini prognozlashda ekonometrik modellar (yillik)	72
Qodirov Farxod Amirovich, Bo‘ribaeva Qundiz Muratbaevna	
Oziq-ovqat mahsulotlari xavfsizligi tizimini takomillashtirishning nazariy va amaliy jihatlari.....	77
Mahamatova Maftuna	
Xufiyona va yashirin iqtisodiyotning amaliy tahlili o‘zbekiston miqyosida.....	83
Koshanov Abdimurat Azat uli	
Soliq tizimini barqarorligini belgilovchi omillar tahlili.....	87
Nurillayev Jasurbek Davronbekovich	
Mahalliy budjetlar daromad manbalarini mustahkamlash omillari.....	92
Soatova Nodira Boboxanovna	
Bank infratuzilmasining raqamli transformatsiyasi va resurslar bazasi shakllanishi: nazariy asoslar va texnologik yondashuvlar.....	97
Raxmatov Azizjon Jaloliddinovich, Jumayev Muzaffar Mahmud o‘g‘li	
Ichki auditning transformatsion potentsiali: tahliliy amallarni takomillashtirish orqali samaradorlikni oshirish.....	102
Misirov Akbarali Pardaboyevich, Ismoilov Asadbek Abdusamat o‘g‘li	
Xorijiy mamlakatlarda yashil moliyalashtirishni rivojlantirish yo‘llari.....	110
Qorriyeva Shahnoza Safarbayevna	
Yashil moliya – iqtisodiy rivojlanish mexanizmi sifatida	117
Nodir Xidirov G‘iyosaliyevich	
Xo‘jalik yurituvchi subyektlarning likvidiligi va moliyaviy barqarorligini ta’minlashning xorij tajribasi va uning amaliy ahamiyati	122
Bauyetdinov M.J.	
Теоретические подходы к определениям агрессий социально - экономической и политической стабильности государства как фактор повышения рекреационных потребностей	128
Алимова Райхона Баходировна	
Innovatsion ta’lim texnologiyalari asosida talabalarning metodik tayyorgarligini shakllantirish.....	139
Komilov Umidjon Normurod o‘g‘li, Tulyaganova Gulnoza Olimjon qizi	

Kichik biznes subyektlarini moliyalashtirish manbalari	143
Nematulloev Suxrob Sobirovich	
Bir qatlamli elastik asosda joylashgan to'sinning seysmik kuchlar ta'siridagi tebranishining V.Z. Vlasov usuli asosida analitik tadqiqi	148
Kamola Xaydarova	
"Sibir daryolarining burilishi" loyihasining tarixiy va retrospektiv tahlili	153
Mahmudov Nosir Mahmudovich	
Sarguzasht turizmini rivojlanishi va sarguzasht turlarda turistlarning xavfsizligini ta'minlashda instruktor-gidlarning roli	159
Tilovmurodov Dostonbek Furqat o'g'li	
Scientific-theoretical foundations of the use of ict in ensuring management efficiency and security in enterprises	165
Khalilov Bekzod Akhmatovich	
Tijorat banklarida kredit riskini boshqarish mexanizmlarini takomillashtirish yo'nalishlari.....	171
Mirtursunova Dinara Anvarovna	
O'zbekiston respublikasi tijorat banklarida masofaviy bank xizmatlarini joriy etishni takomillashtirish yo'llari.....	175
Tangriyev Izzat Raxmatullayevich	
Qashqadaryo viloyatida eko va etno turizmni rivojlantirishning istiqbollari va iqtisodiy samaradorligi.....	181
Erkayeva Barno, Xushvaqto'v Ramziddin	
O'zbekiston bank tizimida raqamli valyutalar va yashil investitsiyalar integratsiyasini takomillashtirish	186
Nodirov Azizxon Asrorovich	
Global energiya noaniqligining o'zgaruvchanligi ekonomertik modellari	192
Bexzod Qo'ziboev	
Экоцифра: цифровизация МСП для зеленого устойчивого роста	197
С.С. Убаева	
Qishloq xo'jaligini barqaror rivojlantirish va ekologik toza hududni yo'lga qo'yishning ahamiyati	201
Ergashov Ulug'bek Zoxidjonovich	
Statistika fanining shakllanish bosqichlari va rivojlanish tendensiyalari.....	206
Nabixodjaev Abbas Abdupattahovich, Umarova Mukaddas Abbasovna	
Hududlarning atmosferaga chiqaradigan zararli chiqindilar miqdorini sanoat mahsulotiga nisbati bo'yicha tahlili	210
Baqoyev Husan Nuriddinovich	
Qayta tiklanadigan vodorod narxlari strategiyasini o'rganish: xarajat noaniqliklarini bartaraf etish	216
Nuraliyeva Komila Sanakulovna	
Qishloq xo'jaligini "yashil" iqtisodiyot asosida rivojlantirishga o'tishning zarurligi va mohiyati	221
Yoldoshev Mutalib Ibrohimovich	
Mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirishda "yashil investitsiyalar" dan foydalanishning xorij tajribalari	225
Ruzibayeva Nargiza Xakimovna, Rustamova Nasiba Arslanovna	
Ijtimoiy iqtisodiy ehtiyojlar va ularning iqtisodiy rivojlanishdagi o'rni.....	230
Raxmonova Feruza Musaqulovna	
Oliy ta'lim xizmatlarini ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotda tutgan o'rni.....	234
Mirzaxajeva Shaxzoda Shuxratovna	
Tijorat banklari muammoli kreditlarining likvidlilikka ta'siri.....	240
Karshiyev Adham Anvarovich	
Kichik firmalarning raqobatbardoshligini oshirishning nazariy metodologik jihatlari.....	245
Ruzmetov Davron Ibrogimovich, Aliyev Maqsudbek Erkinovich	
Xo'jalik yurituvchi subyektlarning moliyaviy resurslaridan samarali foydalanish imkoniyatlari.....	251
Talapova Nargiza Baxriddinovna	

“Deviant xulq-atvorli o‘smirlarning ijtimoiy moslashuvining psixologik xususiyatlari”	255
Saidbekova Feruza Anvarbek qizi	
Aholi daromadlarini diversifikatsiya qilishda davlat siyosatining roli va imkoniyatlari	258
Nutfullayev Shohrux Mexli o‘g‘li, Qurbanov Ulug‘bek Erkinovich	
Анализ показателей развития зелёной химии по всему миру и в узбекистане за последние десять лет	262
Фозилова Фирангиза Комиловна	
Tijorat banklarining o‘zbekiston respublikasi iqtisodiyotiga ta’siri	270
Masharipov Rasulbek Jo‘rabekovich	
Biznes birlashuvda buxgalteriya hisobi va auditni takomillashtirish yo‘nalishlari	273
Hamroyeva Zuhra Amiral qizi, Xayitboyeva Laylo Oybekovna, Mirzarayimov Sardorbek Ravshanovich	
O‘zbekiston respublikasida pul-kredit siyosatining maqsadi	277
Adilov Zuxriddin Marip o‘g‘li	
Qishloq xo‘jaligi mahsulotlarining ishlab chiqarish va bozorlararo aloqalarining statistik o‘zgarish tendensiyalari	281
Zakirova Umida Maxamadaminovna	
Iqtisodiy bilimlarni shakllanishi va rivojlanishi	286
Po‘latov Abdulloh Xolxo‘jayevich	
Теоретические основы эффективного управления финансовыми ресурсами предприятий с государственной долей (на примере узбекистана)	291
Ахмедов Дилшод Турсункулович	
Robototexnika asoslari va maktab ta‘limida qo‘llanilishi	298
Tuxliyev Muslimbek Sherzod o‘g‘li	
Sun‘iy intellektlar yordamida o‘quvchilarni hayotiy faoliyat ko‘nikmasini shakllantirishi	303
Mirxasilova Zulfiya Kochkarovna, Abdurahmanova Ozoda Djo‘rayevna, Kurbanov Azimjon Jo‘raboy o‘g‘li	
Levi tengsizligi uchun A.N. Kolmogorov teoremlari	316
Saypiddinov Shukurullo Sadrdinovich, Baxramov Rustamjon Qambarali o‘g‘li	
Rivojlanayotgan mamlakatlar bank tizimida raqamli moliyaviy texnologiyalarni joriy etish afzalliklari	320
Xodjimamedov Akmal Ashurovich, Umedov Abdullo Umedovich	
O‘zbekiston respublikasining mdh mamlakatlari bilan tashqi savdo faoliyati tahlili: o‘zgarish tendensiyalari va istiqbollari	326
Ilyosov Asrorjon Axrorjon o‘g‘li, Abdullaev Alisher Maxmudovich, Tuxtasinova Muxayyo Mirzasultonovna	
Elektron tijoratni rivojlantirishning xorij tajribasi	330
Madieva Zuxra Iskandarbekovna	
Inson resurslarini o‘rganishning asosiy yondashuvlari: mohiyat-ta’rifiy tahlil	336
Bakirov Qobiljon Mamatyusupovich	
Bandlikni ta’minlashda davlat tomonidan institutsional muhit yaratishning roli	340
Dilorom Tojiboyeva, Umida Ravshanovna Anvarova	
Mamlakatimizda islom moliyasini rivojlantirish maqsad va choralari	346
Xoliyorov Xomid Boynazarovich	
Разработка экспертной системы для оценки финансового состояния предприятия	352
Tajibayeva Kizlargul Ajiniyazovna	
Farg‘ona vodiysi viloyatlarida kichik biznes ko‘rsatkichlarining o‘zgarishi: panel regressiya tahlili	362
Tojiyeva Muhabbatxon Mansurjon qizi	
O‘zbekiston Respublikasida makroiqtisodiy ko‘rsatkichlarni hisoblashdagi asosiy muammolar va ularning yechimlari	368
Farmonov Ilhomjon Iqboljon o‘g‘li	
Xorijiy tajriba asosida korxonalar innovatsion faolligini boshqarishni takomillashtirish	374
Hakimova Nozimaxon Sobirjon qizi	
Mahalliy davlat hokimiyati organlarida milliy kadrlar zaxirasini shakllantirish	380
G‘aniev Elyor Sobirjonovich	
O‘zbekistonda sirkulyar iqtisodiyotga o‘tishning ahamiyati	386
Mirzayev Muzaffar Maxmudovich	

The role of international investments in greening and ecological rehabilitation of the aral sea region	392
Ospanova Feruza Bazarbaevna	
“Зеленое направление” совершенствования бухгалтерского учета	397
Ибрагимов Гайратжон Артикович	
Xarajatlarni kelib chiqish joylari va javobgarlik markazlari bo'yicha hisobga olishni takomillashtirish	403
Xamidova S.Ya.	
Mintaqalarni iqtisodiy rivojlantirishning metodologik asoslari va ularni takomillashtirish.....	409
Toshaliyeva Saodat Toxirovna	
O'zbekistonda kichik turar joy biznesini rivojlantirishda xorijiy tajribalar	414
Yo'ldashev Bekzodjon Sherzodjon o'g'li	
Tijorat banklarida davlat maqsadli dasturlarini moliyalashtirish yuzasidan ilmiy-nazariy qarashlar.....	419
Shodiyev Shuhrat Sunnat o'g'li	
Qandolat mahsulotlari bozorida marketing strategiyalaridan foydalanishning xorijiy mamlakatlar tajribasi.....	426
Azlarova Munira Muxammad-Amin qizi	
Risk management in commercial banks, methodological approaches and practical implementation	433
Baymuratova Zina Aqilbekovna, Jarilkapova Naubaxar Paraxat qizi	
The impact of competition on economic growth: evidence from uzbekistan's automotive industry.....	439
Saydaliyeva Dilrabo Baxriddin qizi	
Raqamli texnologiyalarning oliy talim xizmatlarini rivojlantirishdagi o'rni.....	444
Mirzaxadjayeva Shahzoda Shuxratovna	
Развитие производства сельскохозяйственной продукции путем развития цифровых технологий.....	450
Юсупов Мухиддин Соатович	
Tijorat banklarida loyihaviy moliyalashtirish risklarini boshqarish amaliyotini takomillashtirish	457
Berdiyev Akram O'ktamovich	
Iqtisodiy tarmoqlarni soliqqa tortish orqali investitsiya loyihalarini rivojlantirish.....	463
Sharipov Eldor Salohiddin o'g'li	
Iqtisodiyotda investitsiya va kredit salohiyatini bank faoliyatiga ta'siri.....	468
Ergashova Nilufar Sobirovna	
Qurilish materiallari sanoati korxonalarining raqobatbardoshlik salohiyatini boshqarishni takomillashtirish	473
Tashmukhamedova Karima Samatovna	
Ziyorat turizmini rivojlantirishning asosiy yo'nalishlari va istiqbollari.....	479
Kurbanova Mohinur Xabib qizi	
Xalqaro sayohat lug'ati va uning shakllanishi.....	487
Abduaxadova Zilola Djamoliddinovna	
Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari va uni o'zbekiston respublikasi hisob tizimini rivojlantirishdagi o'rni va ahamiyati.....	492
Quvvatov G'olibjon Baxtiyor o'g'li	
Kooperatsiyalarning tutgan o'rni va ahamiyati.....	501
Mirzayev Musurmon Umidullayevich, Ziyadullayev Ilhom Narkobilovich	
Использование методов математического моделирования при внедрении коммерческих автоматических систем	505
Курбанова Рахима, Ахмедов Мехрожон	
Tijorat banklari kapitalidagi davlat ulushini kamaytirish yo'llari.....	511
Vasiyev Alisher Samiyevich	
Механизмы трансформации неформального сектора в официальную экономику на основе финансовых инструментов.....	515
Кошанов Абдимурат Азат ули, Муртазаев Шахрух Коньскайлиевич	

The impact of tourism on the economy of Uzbekistan	519
Xaydarova Marjona, Muxamedboyeva Muxlisa, Umarov Kamron, Usmanova Aziza	
Mintaqada gastroturizm rivojlanishining iqtisodiy asoslari va zamonaviy tendensiyalari	525
Masharipova Manzura Alimbayevna	
Tikuv-trikotaj korxonalari brend jozibadorligini oshirishning ilmiy-nazariy jihatlarini	535
O'rinov Akmaljon Axmadjonovich	
Bank tizimida hisobotlarni avtomatlashtirish texnologiyalari	542
Sodiqov Sanjar Saydullo o'g'li	
Engineering programs in Uzbekistan on the verge of fifth industrial revolution	547
Khasan Khankeldiyev	
Aksiyadorlik jamiyatlarining boshqaruvini yaxshilashda korporativ madaniyatning ahamiyati	551
Akramova Nazokat Israilovna	
Tadbirkorlik faoliyatining iqtisodiy taraqqiyotdagi o'rni	562
Amonov Mehridin Oromiddinovich	
O'zbekiston sanoat tarmoqlarida kooperatsiya asosida tayyor mahsulotlar ishlab chiqarishni mahalliyashtirish tizimini takomillashtirish yo'llari	572
Xalilova Sevaraxon Alijon qizi	
Moliyaviy barqarorlikning asosiy ko'rsatkichlari va ularning tahlili	578
Urmanbekova Iroda Farxodovna	
Tijorat banklarining mamlakat iqtisodiyotida tutgan o'rnini tahlil qilish	583
Kilicheva F.B., Mengnorov A.A., Bozorova O.R.	
Bog'dorchilik tarmog'ida klasterlarni joriy qilishda yevropa tajribasini qo'llash imkoniyatlari	591
Ergashov Ulug'bek Zoxidjonovich	
To'qimachilik klasterlarini boshqarishda xorijiy mamlakatlar tajribasi	598
Mansurov Saidxo'ja Kamalovich	
Barriers to tourism infrastructure development in uzbekistan: a critical analysis	605
Sarvinov Shodmonova	
Xalqaro bozorda qishloq xo'jaligi mahsulotlari raqobatbardoshligini oshirish	609
Mengnorov Almardon Abdirahmonovich	
O'zbekiston respublikasida infratuzilma loyihalarini amalga oshirishdagi risklarni boshqarish	620
Yusupova Zilola Ismoiljon qizi	
Korxonaning iqtisodiy barqarorligiga erishishning zamonaviy tendensiyalari	626
Iminova Nargizaxon Akramovna	
Qishloq joylari maishiy xizmat ko'rsatish sohasida axborot resurslaridan samarali foydalanish	631
Xamdamiy Eldor Toshmurovich	
Meva-sabzavotlar eksportida transport koridorlari va vositalarini tanlash xususiyatlari	636
Yusupov Muxiddin Soatovich	
Рынок рабочей силы в узбекистане и ее воспроизводство	644
Шакиров Амаль Улугбекович, Камилова Наргиза Абдукахаровна	
Деньги и их функции в экономике	650
Мурадиллаев Мансур Мехроживич, Камилова Наргиза Абдукахаровна	
Развитие сельского хозяйства в узбекистане	654
Махмудов Алишер Мухтарович, Камилова Наргиза Абдукахаровна	
Инвестиции и инновации в химической промышленности узбекистана: современные тенденции и перспективы	658
Хусаинов Равшан Рахимович, Султанходжаев Аманулла Асадуллаевич	
Tijorat banklari aktivlarini boshqarishni takomillashtirish	666
Mardonova Shoxsanam Baxodirovna	
Definition of agritourism as a multifunctional development in rural areas	672
Aktamov Olimjon Abdugani ugli	
Kameral soliq tekshiruvida smart texnologiyalarini ma'lumotlarini soliq organlarining ma'lumotlar bazasida shakllanishi	680
Qurbonov Muxiddin Abdullaevich	
Проблемы регулирования государственно-частного партнерства и рекомендации по их решению (на примере безработицы в республике узбекистан)	687
С.Э. Холмуратов	

Автоматизация аудиторских процедур с использованием искусственного интеллекта.....	692
Ходжарахманова Назира Бахтияр кизи	
Past karbonli iqtisodiyotga o'tish zaruriyati va uning omillari.....	701
Valiyev Axliddin Aropitdinovich	
Yengil sanoatda zamonaviy tikuv mashina-kichik robotlarning mexanizmlarini mukammallashtirish	705
Sirojova Muxabbat Sodiq qizi, Kurbanov Fazliddin Aminovich	
Jismoniy shaxslar daromadlarini soliqqa tortish tizimining institutsional va iqtisodiy asoslari	710
Kuzieva Nargiza Ramazanovna, Bobomuratova Manzura Panji qizi	
Foyda solig'i bo'yicha bo'nak to'lovlarni to'lash tartibi.....	717
Yangieva N.S.	
Kichik biznes va tadbirkorlik subyektlarini soliqlar vositasi qo'llab-quvvatlashning amaldagi holati	722
Turanboyev Boburjon Qodirjon o'g'li	
Motivation, goal-setting, and organizational performance: a case study from uzbekistan's chemical industry	726
Mamataliev Anvar Ergashevich, Bobur Urinov	
Применение искусственного интеллекта при организации налогового администрирования узбекистана	733
Н.А. Артиков	
Ayollar tadbirkorligini rivojlantirish zaruriyatini keltirib chiqaruvchi omillar.....	737
Sharofiddinova Gulnoza Iloxomjonovna	
Raqamli texnologiyalarning tijorat banklari samaradorligiga ta'siri	745
Maksudov Avazbek Ulug'bek o'g'li	
Suv tanqisligi sharoitida yashil iqtisodiyotni rivojlantirish asoslari	750
Qosimov Maxamatjon Sulaymanovich	
Rivojlanayotgan iqtisodiyotda raqamli va raqamli bo'lmagan korxonalar tahlili	761
Raxmonov Nodirjon Raxmonjon o'g'li	
Aholining o'rtacha umr ko'rish yoshini o'zgarishi sharoitida keksalarning ijtimoiy ta'minotiga xavflarning ortishi.....	767
Toyirov Shohboz Ziyodullo o'g'li	
Oliy ta'lim tizimida moliyaviy nazorat samaradorligini ta'minlash ichki nazorat xizmatlari	773
Xaydarov Baxrom Xolmuradovich	
Moliya bozorida xususiy banklar faolligini ta'minlash istiqbollari	777
Abduqahhorov Asilbek Ahror o'g'li	
Budjet daromadlari ijrosini ta'minlashda soliqlar hisobi va tahlilining ahamiyati	782
Abdullaev Abror Bozarboevich	
Aholi daromadini oshirish yo'llari.....	803
Shadmanov Baxodir Sherkulovich	
Tourism and regional identity in Uzbekistan: balancing heritage and development	808
Raximova Nilufar Aminovna, Abdukholikova Farida Erkinjon qizi	
O'zbekiston sanoat korxonalarining fond bozorida ishtiroki tahlil va muammolari.....	815
Igitov Jurabek Kuzibekovich	
O'zbekistonda davlat-xususiy sheriklik loyihalarini moliyalashtirish va amalga oshirish tahlili	823
Karabaev Sanjar Abdusamatovich	
Globalashuv sharoitida milliy korxonalarining eksport salohiyatini boshqarish masalalari	832
Qodirov Humoyun Tolibjon o'g'li	
Бизнес-планирование и прогнозирование деятельности организации.....	836
Алимов Бехзоджон Наврузжонович	
Farg'ona vodiysida ekoturizm – kambag'allikka qarshi kurashning yangi imkoniyatlari	840
Soliyeva Nilufar Muxtorjon qizi	
Aholi turmush darajasi baholash bo'yicha dasturiy ta'minot ishlab chiqishda horij tajribasini o'rganish	844
Tursunov Farxod Baxodir o'g'li	
Mintaqa aholi turmush farovonligiga ta'sir qiluvchi omillar tasnifini ishlab chiqish.....	848
Xodjanijazov Shohruh Yuldashovich	
Xususiy oliy ta'lim muassasalari menejmentining nazariy jihatlarini va o'ziga xos xususiyatlari.....	856
Karimov Ulug'bek Usmonovich	

Infratuzilma va bozor infratuzilmasi tushunchalarining nazariy tavsifi	861
G'aniyev Botir Baxtiyorovich	
Повышение инвестиционной привлекательности – важное условие повышения конкурентоспособности предприятий.....	865
Каримова Дилафруз Садирдин кизи	
Yevropa ittifoqi davlatlari tijorat banklarining soliq to'lovlarini amalga oshirish tartibi	870
Komolov Odiljon Sayfidinovich	
Boshqaruvda innovatsiyalarni hisobga olgan holda agrokorxonalarni davlat tomonidan rag'batlantirishning zamonaviy yondashuvlari	878
Shaniyazova Zamira	
Практические аспекты применения статистических методов контроля качества на предприятиях.....	883
Усманов Илхом Ачилович, Усманов Фарзод Шохрухович	
Yashil iqtisodiyot sharoitida iqtisodiy o'sishning yangi paradigmalarini shakllantirish: nazariy asoslar va amaliy talqinlar.....	891
Alimova Guzal Abduxakimovna	
Xizmat ko'rsatish korxonalarini faoliyati samaradorlik ko'rsatkichlarining nazariy va metodologik tahlili	895
Qo'ziboyev Boxodir Azzamboy o'g'li	
Kutubxonalarda raqamli iqtisodiyot sharoitida biznes-modellarni ishlab chiqish.....	900
Ernaqulov Sunnatillo Nurali o'g'li	
To'g'ridan-to'g'ri sug'urtalash operatsiyalari bo'yicha xarajatlarni xalqaro standartlar asosida hisob va hisobotda aks ettirish uslubiyatini takomillashtirish	905
X.A.Raximov	
Kameral soliq tekshiruvda smart texnologiyalarini ma'lumotlarini soliq organlarining ma'lumot bazasida shakllanishi.....	910
Ergashev Uyg'un Jabborovich	
Obligatsiya moliya bozori instrumenti sifatida, milliy obligatsiyalar bozori	916
Avezov Ibrohim Ilxomovich, Yaxshiboyev Jahongir Abdualimovich	
Barqaror rivojlanish doirasida ekologik, ijtimoiy va korporativ boshqaruv (ESG) ko'rsatkichlarining yashil texnologiyalar innovatsiyasiga ta'sirini baholash.....	921
Meliqo'zieva Dilrabo Muxitdin qizi	
Yashil iqtisodiyot – barqaror taraqqiyotga olib boruvchi yo'l.....	925
Xalilova Aziza Rustamovna	
Научно-теоретические основы экономической и эколого-экономической эффективности предприятий горнодобывающей промышленности.....	930
Раматов Зафарбек Жуманиязович	
Xitoyda eksport faoliyatini tashkil etishning o'ziga xos xususiyatlari.....	938
D.E.Qarshiev	
Kichik sanoat zonalarida investitsion jozibadorlikni oshirishni investitsion faollikka ta'siri.....	943
Mannapova Shaxnoza Elshodovna	
Mahalla institutining samaradorligi tahlili: so'rovnomaga yondashuvi	947
Bahriddinov Viqorjon Akbar o'g'li	
Формирование человеческого капитала в условиях демографических изменений: опыт и перспективы для узбекистана.....	955
Дониерова Фотимабону Алишер кизи	
Farmasevtika kompaniyalari raqobatbardoshligini oshirishda marketing strategiyalaridan foydalanish yo'nalishlari	962
Vaxrombek Bobojonov	
“Hududlarda sug'urtaga bo'lgan talabning ekonometrik tahlili” bekberganova mohira ravshonbekovna	967
O'zbekiston Milliy universiteti	
O'zbekiston va xalqaro amaliyotda raqamli marketing vositalaridan foydalanish: muammolar va yechimlar	973
Uzoqova Dilnoza Yusuf qizi	
Условия эксплуатации и экологическая безопасность автотранспортной системы на основе энергосберегающих технологий	978
Мамасалиева Мукаддас Ибадуллаевна	
O'zbekiston tibbiyot muassasalarida moliyaviy resurslardan foydalanishda xorijiy tajribalarni qo'llash.....	982
Elmurodov G'ayratjon Abdumurodovich	

Buxgalteriya hisobining samaradorligini oshirish yo'llarida zamonaviy yondashuvlar va innovatsiyalar	987
Sattorov Mirjahon	
Особенности маркетинговых стратегий в условиях ограниченных ресурсов и узкой потребительской аудитории	991
Дебердиев Анвар	
DEbitorlik va kreditorlik qarzlari auditini rejalashtirish masalalari.....	995
Tulovov Erkinjon To'liqin o'g'li, Ibragimova Iroda Rashid qizi	
Инвестиционная программа узбекистана по привлечению иностранных инвестиций	1000
Камилова Наргиза Абдукажоровна, Бекмуратов Шухрат Даулетмуратович	
Turistik mahsulotni shakllantirishda turistlar hayoti xavfsizligini ta'minlash.....	1005
Rahmonov Siyovush Turob o'g'li	
Uglerodsiz energiyaga o'tishda o'zbekistonning yashil strategiya yo'l xaritasining integratsiyasi va ta'siri.....	1011
Nuraliyeva Komila Sanakulovna	
Цифровая устойчивость регионов: применение аналитики больших данных для оценки и управления экологическими рисками	1016
Маликов Шохрух Шокирович, Камалов Шухрат Камалович	
Разработка риск-ориентированной модели внутреннего контроля предприятия на этапе планирования налогов в условиях дистанционного налогового мониторинга	1024
Галеева Н.Н., Э.А.Халикова, Абдусаломова Гулчеҳра Мирзо қизи	
Анализ результатов инструментальных методов исследований у детей с врожденными пороками сердца	1029
Мухаммадиева Лола Атамуратовна	
Barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlashda monetar omillardan samarali foydalanish yo'nalishlari.....	1036
Uskenbaeva Dilnoza Voxodir qizi	
Факторы повышения эффективности управления в государственном секторе.....	1043
Махмудова Севара Улугбековна	
Soliq organlari va soliq to'lovchilar o'rtasidagi munosabatlarning yangi tizimi sharoitida soliq nazorati	1048
Rajabbaeva Dildora Zakirovna, Aripova Aziza Alisherovna	
Boshqaruv jarayonlarini tashkil etishning xorijiy mamlakatlar tajribasi.....	1053
Jo'rayeva Niginaxonim Xursand qizi	
Jahonda eksportni qo'llab-quvvatlash amaliyoti.....	1057
Xudoynazarov Sherzod Ismoilovich	
Raqamli moliyaviy texnologiyalarni korxonada darajasida joriy etish orqali moliyaviy barqarorlikka erishish strategiyasi	1063
Soibov Nozimbek Faxridin o'g'li	
Применение методов PMBOK в управлении рисками проектов	1070
Гулираъно Носирова Абдулазиз қизи	
Tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirishda aholi farovonligining o'rni va ahamiyati	1073
Bobaev Isroiljon Abdinabievich	
Вопросы инновационных инвестиций в контексте международной экономической интеграции	1078
Шарипов Бахтиёр Михлибаевич	
Yashil iqtisodiyotga o'tishning nazariy va amaliy jihatlari hamda tendensiyalari.....	1083
Samiyev Abdurashid Qaxramonovich, Shermuxammedov Begzodjon Usmonovich	
Tijorat banklarida muammoli kreditlar samaradorligini ta'minlash yo'llari.....	1087
Nazarov Qilich Xolmuradovich	
Improving the organizational and economic mechanisms for the development of tourism in the republic of karakalpakstan	1092
Tleumuratov Baxadir Genjemuratovich	
O'zbekistonda tumanlar barqaror iqtisodiy rivojlanishini ta'minlash yo'llari (Surxondaryo viloyati misolida).....	1097
Qosimova Nodira Saidovna	
Innovatsion iqtisodiyotni shakllantirishning asosi sifatida innovatsiyalar.....	1102
Azizova Maliha Farrux qizi	

Влияние инвестиций на инновационное развитие и повышение конкурентоспособности экономики узбекистана	1106
Максудова Шахзода	
Возможности снижения затрат на логистику за счет цифровых технологий.....	1112
Олимова Бахора Шухратовна	
Yashil texnologiyalar va ularning iqtisodiy tizimga ta'siri.....	1116
Sultonov Omon Juma o'g'li	
Iqtisodiy o'sishning makroiqtisodiy faktorlari va ularning ta'siri	1121
Zuvaydullaev Nematullo Oybek o'g'li	
Роль управления производством в условиях модернизации экономики.....	1125
Гулов Мухтор Очилович	
Iqtisodiyotni raqamlashtirish sharoitida sun'iy intellekt texnologiyalarining o'rni va ahamiyati	1129
To'rayev Shavkat Shuxratovich	
Роль цифрового маркетинга в продвижении туристических направлений.....	1136
Муродова Наргиза Уткировна	
Развитие финансовых рынков в странах СНГ: проблемы и перспективы.....	1140
Рузиев Зафар Икрамович, Каримов Ислон Ураз угли	
Современные инструменты продвижения бренда в условиях цифровой экономики.....	1145
Темирова Феруза Сагдуллаевна	
“Raqamli asrda axborot xavfsizligi: it texnologiyalar bilan xavfsizlikni ta'minlash yo'llari”	1149
Sherzod Rajabov	
Государственное регулирование инвестиционной деятельности: проблемы и направления совершенствования.....	1152
Шухрат Турсунов, Икромов Хасан Зафарович	
Economic incentives and barriers to sustainable transition in agribusiness: a comparative study of organic and conventional farming systems	1157
Mubina Toirova	
Цифровая трансформация банковской системы узбекистана: анализ внедрения fintech-решений в государственных банках	1162
Абдурахимова Дилора Каримовна	
Ta'lim muassasalaridagi ba'zi jihatlar	1167
A'zam Qutbiddin A'zam-zoda	
Klasterlar hisob siyosatida boshqaruv hisobining metodologik asoslari.....	1173
Toshpo'latov Azizbek Shermuxamadovich	
Egri soliqlarning mohiyati, genezisi va rivojlanish tendensiyalariga oid nazariy munozaralar xususida	1179
Shodiyev Olimjon Abduraxmonovich	
Ekologik mehmonhona faoliyatini rejalashtirish maqsadlari va vazifalari	1186
Abidova Dilfuza Igamberdievna	
Investitsiya loyihalarining iqtisodiy va moliyaviy samaradorligini oshirish istiqbollari.....	1200
Jo'rabekova Xumora Muzaffar qizi, Saidov Rasul Boltabayevich	
O'zbekistonda nodavlat notijorat tashkilotlarini moliyalashtirish manbalarining tahlili.....	1204
Aliyev Arslon Salom o'g'li	
O'zbekistonda turizm sohasining iqtisodiy ko'rsatkichlarini statistik tahlil qilish.....	1213
Jumanova Zilola Tuychiyevna	
Xorijiy davlatlarda boylik solig'i va uning ijtimoiy-iqtisodiy ahamiyati.....	1219
Ruziyev G'anisher Usarovich	
Yer fondi va undan samarali foydalanishning nazariy asoslari (Samarqand viloyati misolida).....	1225
Xoshimova Sevara Baxromovna	
Iqtisodiy-ekologik tizimlarni boshqarishga ta'sir etuvchi omillarning ilmiy asoslari	1229
Kuldoshev Asliddin Tursunovich	
Влияние финтех-услуг на финансовую инклюзию в сельских регионах узбекистана	1236
Абдурахимова Дилора Каримовна	
Surxondaryo viloyati sanoat sohasining asosiy ko'rsatkichlari tahlili.....	1240
Kuvanchiyeva Mehriniso Davlyatgeldi qizi	
A critical evaluation of strategic management's role in promoting sustainable development in Uzbekistan	1245
Ismatova Mahliyo	

O'zbekistonda turizm xizmatlari eksportini oshirishda zamonaviy infratuzilma va texnologiyalarning integratsiyasi.....	1251
Akmal Bakhromov	
Trends and reforms of corporate governance in state-owned enterprises.....	1257
F.Djalilov	
Переоценка долгосрочных активов в нефтегазовой промышленности и определение финансового результата от переоценки.....	1269
Махкамова Саида Гайратова	
Oziq-ovqat mahsulotlari korxonalarini integratsiyalashuv jarayonlarini boshqarish samaradorligini oshirish.....	1275
Xojiev Ibroxim Ikramovich	
Sug'urta kompaniyalari moliyaviy barqarorligini ta'minlashning muhim shartlari.....	1280
Allanazarova B.K.	
P2P lending and crowdfunding as alternative sources of financing for small business in Uzbekistan.....	1286
Abdurakhimova Dilara Karimovna	
O'zbekistonda soliq nazoratining huquqiy va tashkiliy asoslarini takomillashtirish yo'llari.....	1290
Kuziyeva Nargiza Ramazanovna, Oymatova Gulnur Mirjamolovna	
Applications of hyperbolic geometry in physics and biology.....	1295
Khaknazarova Khurshidabonu Kenjaevna, Otakulova Rukhshona Akram kizi	
O'zbekiston temir yo'llari tizimining transformatsiyasi: modernizatsiya, raqamlashtirish va qayta tuzilish yo'nalishlari.....	1301
Nasrullayev Nurbek Baxtiyarovich	
The role of tourist product diversification in sustainable tourism development.....	1305
Raxmonov Shuxrat Shavkatovich, Alimova Mashhura Toirxonovna	
Temiryo'l transporti turi tavsifi.....	1310
Shodmonbekova Nodira Kamoljon qizi	
Kiberxavfsizlik: it infratuzilmasini himoya qilishning zamonaviy usullari.....	1321
D. Sh. Usmanbayev	
Mahalliy budjetlar daromad bazasini tahlili.....	1325
Qurbonov Nuriddin Ro'ziqulovich	
Развитие цифровых финансовых услуги в банковской системе Республики Узбекистан.....	1333
Абдурахманова Матлуба Махамдаминовна	
Avariya rejimlarida kichik yuklamali elektr ta'minoti tizimlarining kabel izolyatsiyasi monitoringini avtomatlashtirishning zamonaviy yondashuvlari.....	1339
Mirzoyev Narzulla Nuriddinovich, Mamatqulov Toyir Chorshanbiyevich	
Analysis of increasing the speed of information exchange between the control interface and execution mechanisms in emergency mode in intelligent systems.....	1346
Azizbek Yusupbekov Nodirbekovich, Husniddin Esonov Mamarasul o'g'lu Assistant	
Sa'noat korxonalari va mexatron robotlarni optimal avtomatlashtirish va boshqarishda sun'iy intellektning ahamiyati.....	1351
Karabayev Ibragim Turdiyevich, Esonov Husniddin Mamarasul o'g'li, Abdullayeva Saodat Mengbayevna, Mamatqulov Toir Chorshanbiyevich	
Korxonaning moliyaviy holatini baholashda zamonaviy tahlil uslublarining qo'llanilishi.....	1355
Usmanova Nasiba Akbarjonovna, Suleymanova Asel Armanovna	
Xizmat ko'satish sohasida xotin-qizlar tadbirkorligini rivojlantirishda innovatsion yondashuvlar va raqamli texnologiyalarning ahamiyati.....	1360
Mirzayeva Shirin Nodirovna	
Rekreatsiya turizmi va sog'lomlashtirish xizmatlari integratsiyasi.....	1365
Shaymanova Nigora Yusupovna	
Tadbirkorlik subyektlari faoliyatini rivojlantirishda ba'zi iqtisodiy yondashuvlarning nazariy jihatlarini.....	1369
Iskandarova D.B.	
Yashil (eko) investitsiyalarni tijorat banklari orqali moliyalashtirish.....	1373
Kamilova Iroda Xusniddinovna	
Improvement of inventory accounting audit based on international standards.....	1378
Ovlayev Suhrob Temur o'g'li, Yo'ichiyev Oybek Ulug'bek o'g'li, Normo'minova Dilorom Umar qizi, Avlayeva Oybarchin Olim qizi	

Artificial intelligence systems for assessing creditworthiness	1382
Mardonova Durdona Yaxshiboy qizi	
B2B bozorini rivojlantirishda raqamli marketing texnologiyalaridan foydalanishni takomillashtirish	1387
Samadov Askarjon Nishonovich	
Tech-driven growth and the economy of the future: brics-t in the society 5.0 paradigm	1395
Kaldibayev Nurlan Alimjanovich, Sagdullayeva Gulnora Botirovna, Durmanov, Akmal Shaimardanovich	
O'zbekistonda tabiiy resuslardan olinadigan rentaning yaimdagi ulushiga tanlab olingan o'zgaruvchilar ta'siri tahlili	1404
Tursunov Husnidin, Ibragimov Hasan	
O'zbekistonda fond bozorini tartibga solish	1412
Sultonov Sherali Nuraliyevich	
Public perception of the feasibility of introducing islamic banking in Uzbekistan: a consumer perspective	1418
Dr. Shamirova Surayo Kabildjanovna	
Directions for implementing the innovative digital technologies in tourism	1425
Norchaev Asatullo Norbutaevich	
Возможности совершенствования практики финансирования инвестиционных проектов	1430
Шомуродов Равшан Турсункулович, Хакимов Хафизбек Хамза угли	
O'zbekistonda pochta aloqasi xizmatlarini ko'rsatishning transport-logistika jarayonini mintaqaviy darajada rivojlantirish yo'llarini ishlab chiqish	1436
Palvanbayev Umidbek O'ktam o'g'li	
Aksiyalar qiymatini baholashning nazariy asoslari	1440
Botirxo'ja Aziza Faxmuddin qizi	
Yashil iqtisodiyotni moliyalashtirishning rivojlanayotgan davlatlar amaliyoti tahlili	1444
Raimjanova Madina Asrarovna, Zokirova Feruza Farxod qizi	
Yashil loyihalarni davlat xususiy sheriklik asosida moliyalashtirish	1449
Zokirova Feruza Farxod qizi	
Факторы и риски, влияющие на оценку стоимости акции	1453
Батирхужа Азиза Фахмуддин кизи	
Финансовые риски в эпоху цифровой экономики: новые вызовы и способы управления	1458
Нуруллина Камила Рустамовна	
Tijorat banklarining yangi bank xizmatlarini iqtisodiy samaradorligi	1463
Rahmatov Temur Sotiboldiyevich	
Yashil iqtisodiyotga o'tish jarayonida ekologik innovatsiyalarning roli va amalga oshiruv mexanizmlari	1472
Ulichkina Lyudmila Ivanovna	
Эволюция профессиональных стандартов в республике узбекистан: от формирования к внедрению в сфере туризма	1478
Гольшева Елена Вячеславовна, Ивонина Наталья Викторовна	
Aligning uzbekistan's education reform with global best practices: the university of missouri as a model for systemic transformation	1485
Azamat Sulaymonov, Laylo Yakhshiboyeva	
O'zbekiston tijorat banklarining investision faolligini ta'minlash masalalari	1489
Axmedov Shoymurod Azamat o'g'li	
Kichik biznes subyektlarining iqtisodiy xavfsizligini ta'minlash masalasi	1493
Q.O.Tursunboyev	
Adoption of green economy mechanisms in the process of diversification of construction enterprises	1500
Yembergenova Aynur Aidosbayevna	
Nomoddiy aktivlar hisobini yuritish va audit jarayonlarini takomillashtirish yo'llari	1506
Rozmatova Umida Yuldashvna	
Raqamli moliya va uni sohaga joriy etish: innovatsion salohiyat	1512
Babadjanov Abdirashid Musayevich	
Влияние корпоративной культуры на инвестиционную стратегию промышленных предприятий	1527
Едгоров Сардорбек Самадович	

Jismoniy shaxslar kreditlarining bank portfeli sifatiga ta'siri: tahliliy yondashuv.....	1533
Sabirova Lobar Baxromovna	
Xo'jaligini soliqaq tortish mexanizmini samaradorligini oshirish istiqbollari.....	1539
Salimov Sherzod Baxtiyorovich	
Methods of improving customs management in transforming the customs bodies into a corruption-free field.....	1544
Mirzaxmedova Dilafuz Farxatovna, Tukhtabaev Jamshid Sharafetdinovich	
Особенности цифровизации налоговой системы в узбекистане.....	1548
Юсупов Одил Омонович	
Qurilish materiallari ishlab chiqaruvchi korxonalarda texnologik yangiliklarni joriy etish: muammolar va imkoniyatlar.....	1554
Ismailov Akmal axsudovich, G'ulomov Ilhom Akramovich	
Kichik biznes subyektlarini kreditlashda raqamli bank xizmatlaridan foydalanishning afzalliklari.....	1560
Madjitova Maftuna Kamiljon qizi	
Tadbirkorlikda tavakkalchilikni boshqarishning nazariy asoslari.....	1564
Ziyatova Sitora Baxtiyorovna	
Importance of media activity in negotiations.....	1569
Fariza Xoldarova	
Kredit portfeli risklarini diversifikatsiya qilish strategiyalari.....	1575
Hamroyev Sherzod Axtamovich	
Marketing strategiyasi tushunchasi va uning turizm sohasidagi ahamiyati.....	1580
Komilov Dostonbek Ro'zimboy o'g'li	
Banklarining faoliyatini tartibga solish yo'llari.....	1586
Umirzoqova Aziza Olim qizi	
Yashil iqtisodiyot sari: Kanada tajribasi asosida o'zbekiston uchun istiqbollar.....	1590
Muratbaeva Eleonora Muxamedjan qizi, Norboyev Odil Abrayevich	
Aholi hayotiylik sifatining statistik tahlili.....	1595
Ostonaqulov Dilshod Ismatilla o'g'li	
Davlat moliyasini isloh qilish sharoitida budjet jarayonini takomillashtirish.....	1602
Sholdarov Dilshod Azimiddin o'g'li, Shamsitdinova Xonzoda Mardonbek qizi	
Recent trends in the global stock market: a macro-level analysis with emphasis on asia and central asia (2023–2025).....	1612
Mamataliev Bobur Saidnazar ugli	
Barqaror rivojlanishni ta'minlashda "yashil iqtisodiyot"ning o'rni.....	1617
Murodov Sardor Nurali o'g'li, Toxirov Shodiyor Zafar o'g'li	
Aholi daromadlari va ta'lim darajalarini turmush darajasiga ta'sirini baholash.....	1623
Xusinov I.I.	
Soliqlarni yig'iluvchanligini oshirish istiqbollari.....	1630
To'xsanov Qudratillo Nozimovich	
Qoraqalpog'iston respublikasida xizmat ko'rsatishni rivojlantirish muammolari.....	1635
Mirzayev Qulmamat Jonuzoqovich, Tleymuratov Bahadir Genjemuratovich	
Forecasting and mitigating risks in international projects based on financial management principles.....	1641
Oripova Saodat Mirfotikh kizi	
Uglerod chiqindilarini buhgaletariya hisobiga integratsiya qilish: o'zbekiston iqtisodiyotida barqaror rivojlanish vositasi sifatida.....	1646
Halilov Sherzod Akhmatovich	
Contribution margin, dol, and break-even analysis: a financial performance comparison of amazon and walmart (2020–2024).....	1657
Kodir Gulomov	
Yashil iqtisodiyot: mohiyati, tushunchasi va rivojlanish tamoyillari.....	1664
Ataniyazova Maksuda Baltabayevna	
Beqarorlik sharoitida korxonalar ishlab chiqarish potensialidan foydalanishning optimallashtirish.....	1669
Jalilov Bahrom Sotiboldievich	
Innovatsion infratuzilmani rivojlantirish orqali xizmat sektorining raqobatbardoshligini hamda ijtimoiy-iqtisodiy samaradorligini oshirish.....	1674
Musinov Dilshod Sultanovich	

Davlat tibbiyot tashkilotlarida tovar – moddiy zaxiralar harakatini hujjatlashtirish.....	1680
Kuliboyev Azamat Shonazarovich	
Bank likvidligini boshqarishda valyuta kursi barqarorligini ta’minlash mexanizmlari.....	1686
Sattorova Nasiba G’anijon qizi	
Davlat xizmatlarining raqamlashuvi va tadbirkorlikka ta’siri.....	1690
Sattarov Xayrulla Fayzullayevich	
Iqtisodiy tizimda risk va uning xususiyatlari.....	1694
Nasimov Ravshanjon Azimovich	
Sanoat korxonasi faoliyatida ishlab chiqarish salohiyatining o’rni va roli.....	1701
Xudoyorova Mehrangiz Murodovna	
Xorijiy kapital va uning milliy iqtisodiyotdagi o’rni: nazariy-metodologik asoslar.....	1705
Abdullayev Zoxid Xolxo’jayevich	
Mahallalarda tadbirkorlikni va hunarmadchilikni rivojlantirishni boshqarishning ilmiy-nazariy jihatlar.....	1710
Tuxtasinov Zafarjon Odiljonovich	
Valyuta-moliya munosabatlari va globallashtirish jarayonlarining iqtisodiy mohiyati	1714
Gulmurodova Marjona Olimjon qizi, Jo’rabekova Xumora Muzaffar qizi, Yuldasheva Umida	
Tijorat banklarida aholi omonatlarini jalb qilish va ularning jozibadorligini oshirish strategiyalari: iqtisodiy va raqamli yondashuvlar	1719
Xakimov Zoxid Norbo’tayevich	

TIJORAT BANKLARIDA AHOLI OMONATLARINI JALB QILISH VA ULARNING JOZIBADORLIGINI OSHIRISH STRATEGIYALARI: IQTISODIY VA RAQAMLI YONDASHUVLAR

Xakimov Zoxid Norbo'tayevich

Mustaqil tadqiqotchi

ORCID: 0009-0008-2899-9473

Annotatsiya: Ushbu maqolada tijorat banklarida aholi omonatlarini jalb qilish va ularning jozibadorligini oshirish bo'yicha strategik yondashuvlar iqtisodiy, huquqiy va texnologik jihatdan tahlil qilinadi. So'nggi yillarda O'zbekiston bank tizimida olib borilayotgan islohotlar, xususan Prezidentning raqamli iqtisodiyotga oid farmonlari asosida omonatlar bazasini kengaytirishga alohida e'tibor qaratilmoqda. Tadqiqotda omonat turlarining solishtirma jozibadorligi, foiz stavkalari, raqamli texnologiyalarning ahamiyati, aholi ishonchi va iqtisodiy barqarorlik bilan bog'liq omillar ko'rib chiqiladi. Natijalar regressiya modellari, korrelyatsiya tahlillari va statistik ma'lumotlar asosida tahlil qilinib, tijorat banklari uchun depozit siyosatini takomillashtirishga oid ilmiy asoslangan yo'nalishlar belgilanadi.

Kalit so'zlar: tijorat banklari, aholi omonatlari, foiz stavkasi, moliyaviy savodxonlik, omonat turlari, muddatli omonat, talab omonati, jamg'arma omonat, depozit siyosati, raqamli bank xizmatlari, mobil ilova, omonat kafolati, inflyatsiya, iqtisodiy barqarorlik, regressiya modeli, moliyaviy texnologiyalar, prezident farmoni, bank ishonchiligi.

Abstract: This article analyzes strategic approaches to attracting public deposits in commercial banks and enhancing their appeal from economic, legal, and technological perspectives. In recent years, reforms have been implemented in Uzbekistan's banking system, particularly under presidential decrees on the digital economy, with a special focus on expanding the deposit base. The study explores the comparative attractiveness of deposit types, interest rates, the importance of digital technologies, public trust, and economic stability. The results are analyzed using regression models, correlation analysis, and statistical data to identify scientifically grounded directions for improving deposit policy in commercial banks.

Key words: commercial banks, public deposits, interest rate, financial literacy, deposit types, term deposit, demand deposit, savings deposit, deposit policy, digital banking services, mobile application, deposit guarantee, inflation, economic stability, regression model, financial technologies, presidential decree, bank reliability.

Аннотация: В статье анализируются стратегические подходы к привлечению вкладов населения в коммерческие банки и повышению их привлекательности с экономической, правовой и технологической точек зрения. В последние годы в банковской системе Узбекистана проводятся реформы, особенно в рамках указов Президента, касающихся цифровой экономики, с особым вниманием к расширению депозитной базы. В исследовании рассматриваются сравнительная привлекательность типов вкладов, процентные ставки, значение цифровых технологий, доверие населения и экономическая стабильность. Результаты анализируются на основе регрессионных моделей, корреляционного анализа и статистических данных с целью определения научно обоснованных направлений по совершенствованию депозитной политики коммерческих банков.

Ключевые слова: коммерческие банки, вклады населения, процентная ставка, финансовая грамотность, типы вкладов, срочный вклад, вклад до востребования, сберегательный вклад, депозитная политика, цифровые банковские услуги, мобильное приложение, гарантия по вкладам, инфляция, экономическая стабильность, регрессионная модель, финансовые технологии, указ Президента, надежность банка.

KIRISH

Jahon bank tizimida aholi omonatlari iqtisodiy barqarorlikning muhim tarkibiy qismlaridan biri bo'lib, moliyaviy institutlarning uzluksiz faoliyat yuritishi, kreditlash salohiyatini oshirish va resurs bazasini mustahkamlashda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Xalqaro amaliyotda ham, O'zbekistonda ham tijorat banklari tomonidan aholi mablag'larini omonat shaklida jalb qilish moliyaviy tizimning tayanch funksiyasidir. Aholi omonatlari ko'p jihatdan

fuqarolarning iqtisodiy ishonchi, moliyaviy savodxonligi, bank xizmatlari sifati va foiz siyosatiga bog'liq bo'lib, ularning jozibadorligi bevosita makroiqtisodiy holat, inflatsiya darajasi, mehnatga haq to'lash miqdori, raqamli texnologiyalarni joriy etish kabi omillar bilan uzviy bog'liqdir.

So'nggi yillarda O'zbekiston Respublikasi Prezidentining tashabbusi bilan bank tizimini tubdan isloh qilish va raqamli iqtisodiyot tamoyillariga asoslangan moliyaviy infratuzilmani yaratish bo'yicha muhim chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. Jumladan, 2020-yil 12-maydagi PF-5992-sonli Prezident farmonida belgilanganidek, "2020–2025 yillarda O'zbekiston Respublikasi bank tizimini isloh qilish strategiyasi" asosida bank xizmatlari ommabopligini oshirish, xususan aholi omonatlari salmog'ini ko'paytirish bo'yicha tizimli ishlar belgilab berilgan. Mazkur farmonda quyidagicha ta'kidlangan:

"...bank tizimining asosiy vazifasi sifatida jismoniy shaxslarning omonatlarini kafolatlash, omonat turlarining jozibadorligini oshirish, raqobatbardosh foiz siyosatini yuritish va xizmat ko'rsatish sifatini xalqaro standartlarga moslashtirish nazarda tutiladi."

Shu bilan birga, 2020-yil 5-oktyabrdagi PF-6079-sonli "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasi to'g'risidagi farmonda raqamli moliya xizmatlarini ommalashtirish, bank xizmatlarining qulaylik darajasini oshirish va masofaviy omonat xizmatlarini joriy etish bo'yicha muhim vazifalar belgilab berilgan. Ushbu hujjat asosida tijorat banklarining omonat operatsiyalarini to'liq raqamlashtirish, mijozlar uchun mobil va internet-banking orqali xizmat ko'rsatishni kengaytirish bo'yicha real natijalarga erishilmoqda.

Respublikamizda 2002-yil 5-apreldagi 360-II-sonli "Fuqarolarning banklardagi omonatlarini himoyalash kafolatlari to'g'risida"gi Qonun hamda unga muvofiq tashkil etilgan Fuqarolarning banklardagi omonatlarini kafolatlash fondi orqali aholi omonatlarining xavfsizligi bo'yicha muhim huquqiy asos yaratildi. Ushbu qonun qabul qilingach, aholining banklarga bo'lgan ishonchi sezilarli darajada ortdi, omonatlar hajmi yil sayin barqaror o'sib bormoqda.

O'zbekiston tijorat banklarida aholi omonatlari hajmining oshib borayotganligi iqtisodiy islohotlarning samaradorligidan dalolat bermoqda. Masalan, 2022–2024 yillar davomida aholi omonatlari hajmi qariyb 2,3 barobarga oshib, 2024-yil boshiga kelib 86,3 trln so'mni tashkil etdi. Bunda davlat ulushi mavjud banklar, ayniqsa, O'zmilliybank, Agrobank va O'zsanoatqurilishbank yetakchilik qilgan bo'lsa-da, xususiylar banklar, xususan Kapitalbank, Hamkorbank va Anorbank ham aholi omonatlarini jalb qilishda sezilarli o'sishga erishdi.

Shuningdek, so'nggi yillarda raqamli bank xizmatlarining kengayishi, moliyaviy texnologiyalarning rivojlanishi va aholi tomonidan mobil ilovalardan foydalanish ko'lamining ortib borishi omonatlarning jozibadorligini oshirishda muhim omil bo'lmoqda. Bu esa tijorat banklariga yangi mijozlar qatlamini jalb qilish imkonini bermoqda. Biroq hali ham yechimini kutayotgan masalalar mavjud: jumladan, foiz stavkalari siyosatining barqaror emasligi, aholi moliyaviy savodxonligining pastligi, omonat turlarining cheklanganligi, shuningdek, banklararo raqobat muhitining to'liq shakllanmagani.

Shunday sharoitda aholining tijorat banklariga bo'lgan ishonchini oshirish, depozit turlarining diversifikatsiyasini kengaytirish, shaxsiylashtirilgan omonat mahsulotlarini joriy etish, moliyaviy savodxonlik dasturlarini keng miqyosda yo'lga qo'yish zaruriyati kun tartibiga chiqmoqda. Mazkur tadqiqot ayni shu muammolarning ilmiy tahliliga, aholi omonatlari jozibadorligini oshirish bo'yicha strategik yondashuvlar ishlab chiqishga qaratilgan.

Maqolaning asosiy maqsadi – tijorat banklarining aholi omonatlarini jalb etish bo'yicha mavjud holatini kompleks baholash, zamonaviy yondashuvlarni tahlil qilish hamda ularning jozibadorligini oshirishga qaratilgan ilmiy asoslangan takliflarni ishlab chiqishdan iborat.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR TAHLILI

Tijorat banklarida aholi omonatlari jozibadorligini oshirish masalasi O'zbekiston iqtisodiy fanlarida doimo dolzarb mavzulardan biri bo'lib kelmoqda. So'nggi yillarda bu boradagi ilmiy izlanishlar miqdori va sifati ortib borayotganini kuzatish mumkin. O'zbekiston olimlari bank tizimi, omonat siyosati va aholi ishonchini shakllantirishning turli aspektlarini tahlil qilib, muhim ilmiy xulosalar berganlar. Masalan, ba'zi tadqiqotchilar tijorat banklarida omonatlarni jalb qilishda bank ishonchiligi va xizmat sifati hal qiluvchi omillar ekanini ta'kidlaydi. Ularning fikriga ko'ra, bank mijozining ishonchini qo'lga kiritish uchun nafaqat foiz stavkalari, balki xizmat ko'rsatish madaniyati, tezkorlik va shaffoflik muhimdir [1]. Boshqa mualliflar esa omonatlarning valyutasi va muddatiga ko'ra jozibadorlik darajasini solishtirib, milliy valyutadagi uzoq muddatli omonatlarning real ijobiy foiz stavkalari shartida aholining xatti-harakatlariga ijobiy ta'sir ko'rsatishini isbotlagan [2]. Yana bir guruh olimlar aholi omonatlarini rag'batlantirishda fiskal vositalar – soliq imtiyozlari va davlat kafolatlarining ahamiyatini alohida ta'kidlab, ular omonatchilar sonini sezilarli oshirishini ilmiy asoslagan [3]. Ayrim tadqiqotchilar O'zbekistondagi omonat turlarining cheklanganligini muammo sifatida ko'rsatadi va innovatsion omonat mahsulotlarini joriy etish zarurligini ilgari suradi [4]. Shuningdek, aholi omonatlarining hududiy taqsimotini o'rganib, viloyatlar kesimida moliyaviy xizmatlardan foydalanishda tengsizlik mavjudligini aniqlagan. Ular raqamli moliyaviy texnologiyalar bu

tengsizlikni kamaytirishga xizmat qilishi mumkinligini taklif qiladi [5]. Banklar marketing siyosatining omonatchilar soniga ta'sirini chuqur tahlil qilgan tadqiqotlar ham mavjud. Unga ko'ra, reklama faolligi yuqori bo'lgan banklar omonat jalb qilishda nisbatan samarali bo'lmoqda [6]. Bank xizmatlarining diversifikatsiyasi va shaxsiylashtirish darajasini oshirish zarurligini ko'rsatgan tadqiqotlar ham mavjud bo'lib, shaxsiy bankir xizmatining joriy qilinishi jiddiy omonat hajmi ortishiga olib kelishini isbotlagan [7]. Boshqa bir izlanishda inflyatsiya va foiz stavkalarining omonatlar hajmiga dinamik ta'siri ekonometrik modellar orqali baholangan [8]. Tadqiqotlarda omonatlarni himoyalash mexanizmlarining takomillashuvi bo'yicha ilgari surilgan takliflar orqali davlat kafolat fondlarining moliyaviy barqarorlikdagi roli chuqur asoslangan [9]. Banklararo raqobat muhitining omonat stavkalariga ta'sirini tahlil qilib, sohani liberallashtirish zarurligi e'tirof etilgan [10]. Mijozlarning moliyaviy savodxonligini oshirish orqali omonat miqdorini sezilarli oshirish mumkinligi statistik ma'lumotlar bilan asoslangan [11]. Shuningdek, gender nuqtai nazaridan omonatchilar xatti-harakatlarini tahlil qilib, ayollar omonatlarining qisqa muddatli va xavfsizlikka yuqori e'tibor qarashini aniqlagan izlanishlar ham mavjud [12]. Yuqoridagi adabiy manbalar asosida quyidagi xulosani chiqarish mumkin: O'zbekiston olimlari tomonidan bank omonatlari bo'yicha olib borilgan tadqiqotlar ko'plab muammolarni yoritgan va ularning yechimlari bo'yicha aniq takliflar ishlab chiqilgan. Shu bilan birga, banklarning marketing, texnologik va institutsional jihatlarini uyg'unlashtirgan kompleks yondashuvlar hozircha yetarli darajada ishlab chiqilmagan. Mazkur maqola shu bo'shliqni to'ldirishga intiladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

O'zbekistonda tijorat banklarida aholi omonatlari jozibadorligini oshirish masalasiga ilmiy yondashuvni ta'minlash uchun mazkur tadqiqotda kompleks metodologik baza shakllantirildi. Tadqiqot bir nechta analitik bosqichlardan iborat bo'lib, ularning har biri turli ilmiy metodlardan foydalanish asosida olib borildi: normativ-huquqiy tahlil, statistik ko'rsatkichlar tahlili, ekonometrik modellashtirish, korrelyatsion bog'liqlikni aniqlash va amaliyotga asoslangan takliflar ishlab chiqish. Tadqiqotning obyektini O'zbekistonda faoliyat yuritayotgan tijorat banklari tashkil etadi. Predmet sifatida esa ushbu banklarda aholi omonatlari jozibadorligini oshirish bilan bog'liq iqtisodiy munosabatlar, moliyaviy indikatorlar, bank mahsulotlari tuzilishi, raqamli xizmatlarning ommalashuvi va mijozlarning ishonchi tanlab olingan. Banklar faoliyatining zamonaviy iqtisodiy muhitda transformatsiyalanishi, global moliyaviy tendensiyalar va mahalliy strategiyalarni uyg'unlashtirish zaruriyati mazkur mavzuni dolzarb qilmoqda.

Tadqiqotda quyidagi metodlar qo'llanildi: ilmiy abstraksiyalash – nazariy yondashuvlarni umumlashtirish va modellashtirish; mantiqiy tahlil – omillar orasidagi sabab-oqibat munosabatlarini aniqlash; statistik tahlil – rasmiy bank ko'rsatkichlari asosida aholi omonatlari dinamikasini o'rganish; ekonometrik modellashtirish – ko'p o'zgaruvchili regression model orqali omonatlar hajmiga ta'sir etuvchi omillarni baholash; korrelyatsion tahlil – o'zgaruvchilar o'rtasidagi bog'liqlik kuchini aniqlash; komparativ tahlil – yillik o'zgarishlarni va banklararo farqlarni solishtirish; ARIMA modeli – vaqtli qatorlar prognozi uchun dinamik prognozlashtirish. Tahlil uchun foydalanilgan ma'lumotlar O'zbekiston Respublikasi Markaziy Banki, Davlat Statistika Agentligi, Turonbank ATB va boshqa tijorat banklarining ochiq hisobotlari asosida shakllantirildi. Tahlil davri sifatida 2016-yildan 2023-yilgacha bo'lgan oylik ma'lumotlar tanlandi. Jami kuzatuvlar soni – 74 ta oy, har bir omil bo'yicha to'liq statistik qatorlar mavjud. Ma'lumotlar Microsoft Excel dasturida tozalandi, transformatsiyalandi va Stata dasturida ekonometrik tahlil uchun tayyorlandi.

Tijorat banklarida aholi omonatlari hajmini aniqlovchi asosiy omillar sifatida quyidagi ko'rsatkichlar tanlandi: $\log_{vol_deposit}$ – aholi omonatlari hajmi (bog'liq o'zgaruvchi), \log_{infl_rate} – inflyatsiya darajasi, \log_{min_wage} – eng kam ish haqi, \log_{remote_serv} – masofaviy xizmatlardan foydalanuvchilar soni, \log_{depos_rate} – o'rtacha foiz stavkasi, $\log_{GDP_per_cap}$ – aholi jon boshiga YAIM. Modelga quyidagi ko'rinishda chiziqli ko'p omilli regressiya tahlili qo'llandi: $\log_{vol_deposit} = \beta_0 + \beta_1 \log_{infl_rate} + \beta_2 \log_{min_wage} + \beta_3 \log_{remote_serv} + \beta_4 \log_{depos_rate} + \beta_5 \log_{GDP_per_cap} + \epsilon$. Modelning qabul qilinish mezonlari: Durbin-Watson testi: avtoregressiyani tekshirish uchun; Breusch-Pagan testi: dispersiyaning bir xil emasligi (heteroskedastiklik) mavjudligini baholash uchun; Shapiro-Wilk testi: qoldiq normal taqsimotda ekanligini aniqlash uchun.

Ushbu model orqali quyidagi gipotezalar sinovdan o'tkazildi: H1: Inflyatsiyaning oshishi omonatlar hajmini kamaytiradi; H2: Ish haqi oshishi jamg'arma hajmini oshiradi; H3: Masofaviy xizmatlardan foydalanuvchilar sonining ortishi omonat hajmini oshiradi; H4: Foiz stavkalari yuqoriligi aholi omonatlari hajmiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi; H5: Jon boshiga YAIM ortishi – ortiqcha daromadni tejashga undaydi. Modelda R-kvadrat ko'rsatkichi 0.88 darajasida chiqqan bo'lib, bu modelning izohlay oladigan quvvatining yuqoriligini ko'rsatadi. Har bir omil uchun p-qiyamatlar < 0.05 chiqqani ularning statistik ahamiyatga ega ekanligini tasdiqlaydi.

Afzalliklari: model amaliy ma'lumotlar asosida qurilgan; har bir omilga nisbatan alohida ta'sir ko'rsatkichlari aniqlangan; davlat statistikasi va bank hisobotlariga tayanilganligi metodologik asosning ishonchligini oshiradi. Cheklolar: norasmiy sektor omillari modelda hisobga olinmagan; xususiy banklar orasida mahsulotlar xilma-xilligi yuqori bo'lgani uchun ayrim tafovutlar soddalashtirilgan.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tahlillar natijasi shuni ko'rsatdiki, O'zbekistonda tijorat banklari tomonidan aholi omonatlarini jalb qilish sohasida barqaror ijobiy dinamika mavjud. 2022–2024 yillar davomida tijorat banklarining umumiy omonat portfeli hajmi 36,9 trillion so'mdan 86,3 trillion so'mga oshgan bo'lib, bu 2,3 barobar o'sishni anglatadi. Ayniqsa, Kapitalbank, O'zmilliybank va Agrobank omonat jalb qilish bo'yicha yetakchi banklar qatoridan joy oldi. Bu o'zgarishlar, bir tomondan, banklarning jozibador omonat mahsulotlari va raqamli xizmatlar orqali yangi mijozlarni jalb etishi, ikkinchi tomondan esa aholi daromadlarining o'sishi bilan bog'liqdir.

Foiz stavkalarining yilma-yil oshib borayotgani ham omonatlarni rag'batlantiruvchi asosiy omil bo'lib xizmat qilgan. 2019 yildan 2024 yilgacha bo'lgan davrda foiz stavkalarining o'rtacha darajasi 16.8 foizdan 19.5 foizgacha ko'tarilgan. Milliy valyutadagi omonatlarga nisbatan foizlar xorijiy valyutadagilardan ancha yuqori bo'lib, bu holat milliy valyutani mustahkamlashda muhim instrument sifatida ishlatilmoqda. Aholining inflatsion kutilmalari fonida real foiz stavkalarining musbat saqlanishi, ularning omonatga bo'lgan qiziqishini oshirgan. Shuningdek, uzoq muddatli omonatlar uchun taklif etilayotgan imtiyozli shartlar ham omonat bazasining barqarorligini ta'minlamoqda.

Ekonometrik model orqali olib borilgan tahlillarda inflyatsiya darajasi, eng kam ish haqi, masofaviy bank xizmatlaridan foydalanuvchilar soni, foiz stavkalari va jon boshiga YAIM ko'rsatkichlarining aholi omonatlari hajmiga ta'siri baholandi. Model natijalariga ko'ra, inflyatsiya darajasining ortishi aholi omonatlariga salbiy ta'sir ko'rsatadi (koeffitsiyent: -1.068). Aksincha, masofaviy xizmatlar (0.596), foiz stavkalari (0.819) va jon boshiga YAIM (0.796) kabi omillar omonatlar hajmini oshiruvchi kuchli faktorlar sifatida namoyon bo'lgan.

Tahlillarda yana bir muhim jihat shundaki, masofaviy bank xizmatlari – ya'ni mobil ilovalar, internet-banking va elektron to'lov tizimlaridan foydalanuvchilarning soni ortgani sari omonatlar hajmi ham sezilarli darajada oshgan. Bu esa bank sektorida raqamli transformatsiyaning ijobiy samara berayotganini ko'rsatadi. Ayniqsa, hududiy farqlarni kamaytirish va moliyaviy inklyuziyani ta'minlashda masofaviy xizmatlar muhim vosita bo'lib chiqmoqda.

Barcha model parametrlari statistik jihatdan ishonchli ($p < 0.05$) deb topilgan. Model R-kvadrati 0.88 bo'lib, bu omillar omonatlar hajmining 88 foizini izohlab bera olishini bildiradi. Durbin-Watson testiga ko'ra, modelda avtoregressiv xatolik mavjud emas, bu esa prognozlarning ishonchligini yanada oshiradi. O'zbekistonda tijorat banklarining aholi omonatlarini jalb qilish faoliyati yuqori natijalar bermoqda. Bunda davlat tomonidan yaratilgan barqaror makroiqtisodiy muhit, raqamli bank xizmatlarining kengaytirilishi, foiz stavkalarining nisbatan maqbulligi va aholi ishonchining oshishi hal qiluvchi rol o'ynagan. Mazkur tahlillar asosida tijorat banklari uchun omonatlarni jalb etish strategiyasida foydali yo'nalishlar aniqlangan bo'lib, ularni amaliyotga tadbiiq etish orqali moliyaviy resurs bazasini yanada kengaytirish mumkin.

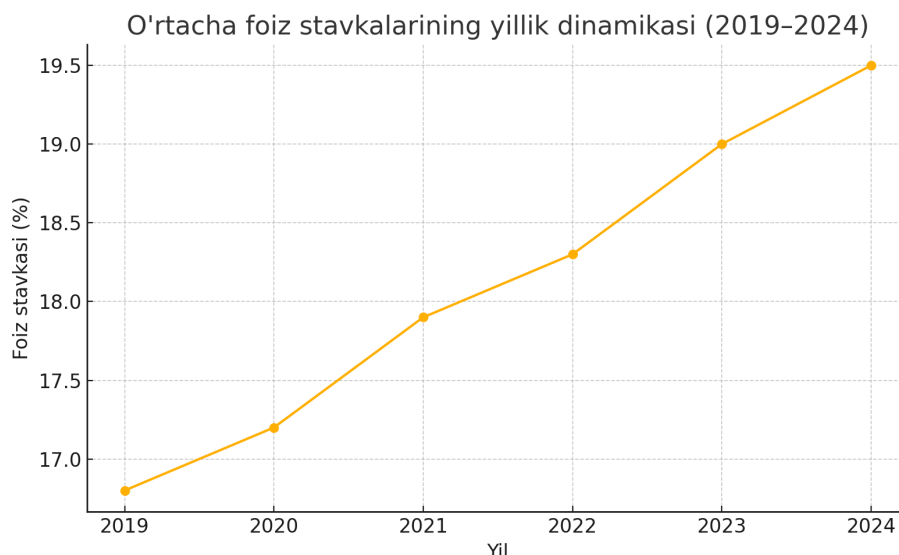
1-jadval. Aholi omonatlariga ta'sir etuvchi omillar bo'yicha ekonometrik model natijalari

O'zgaruvchi	Koeffitsiyent	t-stat	p-qiyamati	Pastki ishonch oraliq	Yuqori ishonch oraliq	Statistik ahamiyat
Inflyatsiya (loginfl_rate)	-1.068	-6.20	0.000	-1.412	-0.724	***
Eng kam ish haqi (logmin_wage)	$+0.327$	$+2.32$	0.023	$+0.045$	$+0.608$	**
Masofaviy xizmatlar (logremote_serv)	$+0.596$	$+2.06$	0.043	$+0.018$	$+1.175$	**
Foiz stavkasi (logdepos_rate)	$+0.819$	$+2.35$	0.022	$+0.125$	$+1.514$	**
YAIM per capita (logGDP_per_capita)	$+0.796$	$+3.74$	0.000	$+0.371$	$+1.220$	

1-jadvaldagi ekonometrik tahlil natijalariga ko'ra, aholi omonatlari hajmiga eng kuchli salbiy ta'sir qiluvchi omil inflyatsiya bo'lib, uning koeffitsiyenti -1.068 ni tashkil etadi. Bu inflyatsiya oshgan sayin odamlar omonat saqlashdan tiyilishiga sabab bo'ladi. Eng kuchli ijobiy ta'sir esa foiz stavkasiga tegishli bo'lib, $+0.819$ koeffitsiyent bilan omonatlarning jozibadorligini oshiradi.

Masofaviy bank xizmatlari ($+0.596$) va jon boshiga YAIM ($+0.796$) omonatlarga ijobiy ta'sir ko'rsatadi, bu esa aholi moliyaviy imkoniyatlari va raqamli qulayliklar ortgani sari bank tizimiga ishonch mustahkamlanishini anglatadi. Eng kam ish haqi ($+0.327$) ham omonatlarga musbat ta'sir etadi, ya'ni real daromad oshgan sari tejjash tendensiyasi kuchayadi.

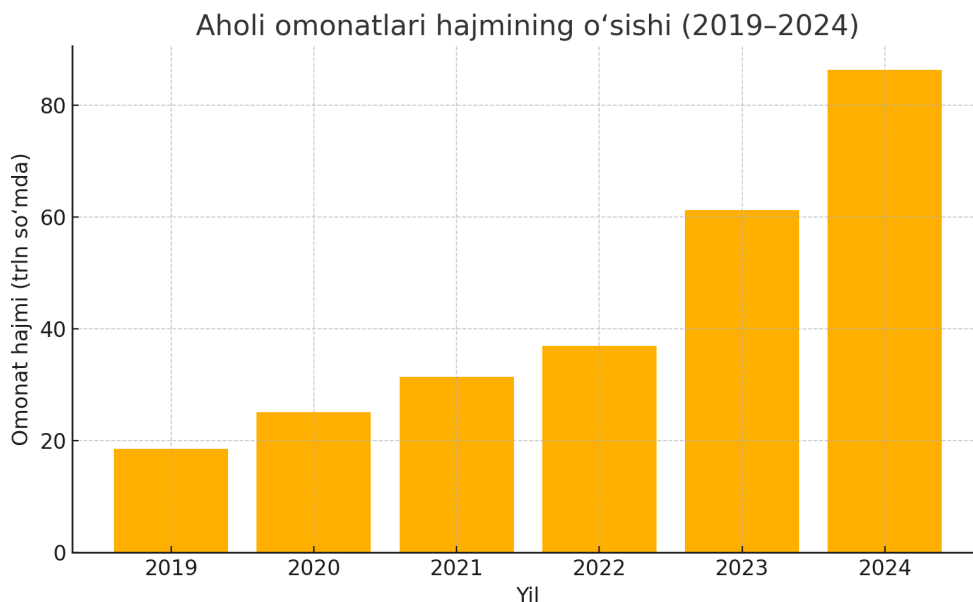
Barcha omillar statistik jihatdan ishonchli bo'lib ($p < 0.05$), ularning omonatlar hajmiga bevosita va sezilarli ta'sir ko'rsatishi model orqali ilmiy asoslangan. Shu bois, banklar inflyatsiyani nazorat qilish, raqamli xizmatlarni rivojlantirish va foiz siyosatini optimallashtirish orqali omonatchilarni faolroq jalb eta oladi.

1-rasm. Tijorat banklarida aholi omonatlari bo'yicha o'rtacha foiz stavkalarining yillik o'sish dinamikasi (2019–2024)

Mazkur 1-rasmda 2019–2024 yillar oralig'ida O'zbekistondagi tijorat banklari tomonidan taklif etilgan aholi omonatlariga nisbatan o'rtacha foiz stavkalarining barqaror o'sishini aks ettiradi. 2019 yilda foiz stavkalari 16.8 foiz atrofida bo'lgan bo'lsa, bu ko'rsatkich 2024 yilga kelib 19.5 foizgacha yetgan. Bu 2.7 foizlik o'sish jarayoni aholining bank omonatlariga bo'lgan qiziqishini rag'batlantirgan muhim omillardan biridir.

Tahlildan ko'rinib turibdiki, stavkalarining har yili muntazam o'sib borayotgani, banklararo raqobatning kuchayishi va inflyatsion xavflarga qarshi aholini real daromad bilan himoya qilish zaruratidan kelib chiqqan. Ayniqsa, 2022–2024 yillar oralig'ida stavkalardagi keskin o'sish omonat bazasining jiddiy kengayishiga olib kelgan. Shu tariqa, foiz stavkalari banklar tomonidan omonat siyosatini faol boshqarish vositasi sifatida ishlatilgani, aholi esa o'z jamg'armalarini daromadli saqlash imkoniyatiga ega bo'lganini ko'rsatadi.

2-rasm. Tijorat banklarida aholi omonatlari hajmining yillik o'sish dinamikasi (2019–2024)

2-rasmda 2019–2024 yillar oralig'ida tijorat banklarida aholi tomonidan joylashtirilgan omonatlarning umumiy hajmi 18,5 trln so'mdan 86,3 trln so'mgacha yetgan. Ushbu barqaror o'sish aholining bank tizimiga bo'lgan ishonchi ortgani, foiz siyosatining rag'batlantiruvchi bo'lgani va moliyaviy savodxonlik darajasining oshganini ko'rsatadi. Ayniqsa, 2022-yildan keyingi davrda o'sish keskinlashgani iqtisodiy faollikning tiklanishi va raqamli bank xizmatlarining kengaygani bilan bog'liq.

XULOSA VA TAKLIFLAR

O'zbekistonda tijorat banklarining aholi omonatlarini jalb qilishdagi faoliyati so'nggi yillarda yangi bosqichga o'tmoqda. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, omonatlar hajmining sezilarli o'sishi — davlat tomonidan yaratilgan makroiqtisodiy barqarorlik, moliyaviy islohotlar, raqamli bank xizmatlarining rivojlanishi va foiz siyosatining rag'batlantiruvchi yo'nalishga o'tganligi bilan bevosita bog'liq. 2019–2024 yillar davomida aholi omonatlari hajmi qariyb 4,6 barobarga ortib, 86,3 trillion so'mga yetdi. Shu bilan birga, foiz stavkalari 16.8 foizdan 19.5 foizgacha o'sdi, bu esa aholining omonatlarga bo'lgan qiziqishini saqlab turishga xizmat qildi. Tadqiqotda tuzilgan ekonometrik model esa inflyatsiya, foiz stavkasi, masofaviy xizmatlar, jon boshiga YAIM va eng kam ish haqining aholi omonatlariga ta'sirini chuqur tahlil qilishga imkon berdi. Barcha omillar statistik jihatdan ahamiyatli chiqdi va ular asosida strategik takliflar ishlab chiqildi.

Xususan, inflyatsiya darajasi eng salbiy ta'sir ko'rsatadigan omil sifatida ajralib chiqdi. Bu esa omonatchilar uchun asosiy xavf bo'lib qolmoqda. Aholining real daromadi inflyatsiya bosimi ostida qadrsizlangan hollarda omonat saqlash motivatsiyasi kamayadi. Shu sababli, makroiqtisodiy barqarorlikni saqlash, narxlar barqarorligini ta'minlash va aholining inflyatsiyaviy kutishlarini ijobiy tomonga o'zgartirish muhim strategik ustuvorliklardan biri bo'lishi kerak. Foiz stavkalarining esa kuchli ijobiy ta'siri mavjud bo'lib, ular to'g'ri boshqarilgan taqdirda aholi mablag'larini tijorat banklariga yo'naltirishda samarali vosita bo'lib xizmat qiladi. Bunda banklar raqobatbardosh foiz siyosatini yuritish bilan birga, inflyatsiya darajasidan yuqori real foizlarni taklif qilishga harakat qilishlari lozim.

Tadqiqot shuningdek, raqamli texnologiyalarning bank xizmatlarida keng qo'llanilishi omonat hajmiga bevosita ijobiy ta'sir ko'rsatishini ko'rsatdi. Xususan, internet-banking, mobil ilovalar, QR orqali to'lovlar va avtomatlashtirilgan depozit tizimlari mijozlar uchun qulayliklar yaratibgina qolmay, banklarga yangi omonatchilar qatlamini jalb etishga imkon bermoqda. Ayniqsa, hududiy moliyaviy xizmatlardan cheklangan foydalanishga ega bo'lgan viloyatlarda masofaviy xizmatlarning rivojlanishi bank xizmatlarining inklyuzivligini oshirish vositasi bo'lib xizmat qilmoqda.

Makroiqtisodiy barqarorlikni ta'minlash – inflyatsiyani maqsadli darajada ushlab turish va pul-kredit siyosatini ehtiyotkorlik bilan yuritish orqali omonatlar muhitini barqarorlashtirish zarur.

Foiz siyosatini diversifikatsiyalash – qisqa, o'rta va uzoq muddatli omonatlar bo'yicha foiz stavkalarini differensiallashtirish va yuqori foizli mahsulotlarni taklif qilish orqali jamg'armalarni uzoq muddatga jalb qilish mexanizmlarini kuchaytirish lozim.

Raqamli moliyaviy texnologiyalarni kengaytirish – bank mobil ilovalari, onlayn platformalar va fintech bilan hamkorlikni rivojlantirish orqali mijozlarga qulay va ishonchli omonat xizmatlarini taklif etish.

Moliyaviy savodxonlikni oshirish – aholining bank tizimiga nisbatan xabardorlik darajasini ko'tarish uchun doimiy axborot-ta'lim kampaniyalarini yo'lga qo'yish va ommaviy axborot vositalari orqali moliyaviy madaniyatni targ'ib qilish.

Omonatlarni kafolatlash tizimini mustahkamlash – omonatchilar ishonchini oshirish uchun depozitlar bo'yicha davlat kafolatlarini kuchaytirish, shuningdek, banklararo sug'urta fondlari faoliyatini kengaytirish.

Hududlararo tenglikni ta'minlash – chekka va qishloq hududlarida moliyaviy xizmatlar infratuzilmasini kengaytirish orqali butun respublika bo'yicha aholi omonat salohiyatini to'liq safarbar qilish.

Innovatsion omonat mahsulotlarini joriy etish – indeksatsiyalangan, valyuta bog'langan yoki bonusli omonat mahsulotlarini yaratish orqali turli segmentdagi mijozlarga mos echimlar taklif qilish.

Xulosa qilib aytganda, O'zbekiston bank tizimida omonatlarni jalb qilish strategiyasi ko'p omilli va kompleks yondashuvni talab etadi. Yuqorida keltirilgan omillarni tizimli ravishda boshqarish orqali tijorat banklari o'z moliyaviy barqarorligini mustahkamlashlari, aholi esa o'z mablag'larini ishonchli va daromadli manbaga aylantirish imkoniyatiga ega bo'ladi. Shu tariqa, bank tizimi va real iqtisodiyot o'rtasidagi uzviy bog'liqlik yanada mustahkamlanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Abdullayeva Sh. (2019). Tijorat banklarida xizmat sifati va mijoz ishonchi. – Toshkent: Iqtisodiyot nashriyoti.
2. Omonov A. (2021). Omonatlarning foiz stavkalari va mijoz xatti-harakati. – Samarqand moliya instituti jurnali.
3. Mamadiyarov Z. (2020). Fiskal omillar va omonatlarning jozibadorligi. – O'zbekiston bank tizimi sharhlari.
4. Azlarova A. (2018). Innovatsion omonat mahsulotlari. – Moliyaviy bozorlar ilmiy to'plami.
5. Mo'minova M. (2021). Hududiy moliyaviy tengsizliklar tahlili. – "Ilm-fan va amaliyot" jurnali.
6. Mamatov A. (2019). Bank marketing strategiyalarining samaradorligi. – "Yosh iqtisodchilar" to'plami.
7. Melikov O. (2020). Shaxsiylashtirilgan bank xizmatlari. – "Bank va Moliya" ilmiy jurnali.
8. Rahimov S. (2022). Ekonometrik tahlil usullari orqali bank omonatlari tahlili. – "Statistika va iqtisodiyot" jurnali.
9. Tursunov D. (2021). Omonatlarni himoya qilish tizimi. – "Huquq va moliya".
10. Bozorov X. (2017). Banklararo raqobat muhiti. – Toshkent Davlat Iqtisodiyot Universiteti axborotnomasi.
11. Abdukarimov B. (2020). Moliyaviy savodxonlik va omonatlar hajmi. – "Iqtisodiy innovatsiyalar".
12. Nishonova I. (2023). Gender va bank omonatlari: Empirik tahlil. – "Ayollar va Iqtisodiyot" jurnali.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. № 5

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

EI.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>
